

# בית ועד

לזכרו של הגאון רבי דוד ברונר זצ"ל  
מנהל רוחני בישיבת נתיבות חכמה

גיליון מס' 6

## הגאון רבי ישראל קרלינסקי שליט"א - ישיבת אור ישראל עבודת האדם היבור הלב והרגשות

ביותר, וכל מעשה שהאדם עושה אם הוא מעשה טוב מוכרח המעשה הזה להיות נמשך וקשור עד תכלית פנימיות הלב, ומתוך אותה פנימיות לצאת החוצה למעשה הגשמי כי באמת אחד הם, ואם המעשה אינו כן והוא אינו קשור ואחוד בפנימיות הלב אלא חיצוני גרידא הוא, אינו מעשה ומעשה קוף בעלמא הוא ללא כל משמעות רוחנית, וממילא זה גם פחות משפיע ומרומם, והאדם יכול להתעסק במעשים גבוהים מאוד ולהשאר נמוך מאד, וכן רח"ל במעשים רעים אם המעשה הוא רע, פי' הוא שהוא מגיע מתוך פנימיות הלב בחלק הרע שבאדם, ואם אינו כן יכול להיות שחומר המעשה קלוש הוא כיוון שאינו מעשה מושלם, אע"פ שוודאי יענש על המעשה שעשה, אבל אפשר שלא יהיה באותה חומרה כאשר הוא נעשה עם כל פנימיות הלב.

ועד כמה הרגשת הלב היא ענין מהותי בעשיית המעשים נוכל ללמוד מדברי הגמ' (בברכות דף י"ג ע"ב), דהגמ' דנה שם בענין ק"ש איזה חלק מן הפרשה צריך כוונה, ובתוך הדברים מביאה הגמ' את דברי ר' יאשיה הסובר שרק פרשה ראשונה צריכה קריאה וכוונה, אבל פרשה שניה כוונה בלבד מספיק אפי' בלי קריאה, ולא צריך כלל מעשה אלא הכונה בלבד היא הנצרכת, מדכתיב ושמתם את דברי אלה על לבבכם הרי שכל הענין הוא רק השימה על הלב ותו לא, ולא נצרך כלל מעשה הקריאה מפני שכל ענין המעשים הוא רק הלב, ואמנם נכון שלא נפסק כך להלכה, אבל מתוך הדברים חזינן עד כמה

אלא הבנת הענין של כוונת הלב הוא, שעם בטויה של המילה בפיו או עשיית המעשה באחד מאיבריו, יביע הלב את התרגשותו ורגשותיו והלב ירגיש בתוכו בפנימיות את האמירה ואת המעשים ויחיה את הדברים והמעשים, עד כדי שהדיבור והמעשה שידבר ויעשה יהיו מלאים חיות ורגשי קודש מפנימיות הלב, זה וודאי כוונת הלב הוא וזה העיקר העבודה בעבודת המצוות כדברי האבן עזרא.

### החיצוניות ביטוי לפנימיות

ונראה לבאר יותר, דהנה כשנתבונן בגופו של האדם נמצא שכל כולו הוא חטיבה אחת שלמה, מהחלק החיצוני ביותר שבו עד החלק הפנימי ביותר שבו, הכל אחוד וקשור זה בזה באחדות ובקשר מלא, ולמרות שאנו בראיה הגשמית שלנו רואים ונפגשים רק בחלק החיצוני של הגוף, ואדם שאינו בעל שכל בהחלט יכול לומר שהאדם זה רק מה שעומד לפניו חיצוני לחלוטין בלא שום חלק ומהות פנימיים, אבל כל מתבונן ובר דעת מבין שכל חלק חיצוני של האדם וכל אבר חיצוני שלו קשור ומחובר ונמשך עד פנימי פנימיותו, וכל מה שיש בחוץ מחובר בקשר ישיר למה שיש בפנים והחיצוניות שלו והפנימיות שלו הכל אחד הוא, ככה הוא ממש בכל מעשיו של האדם, דמעשיו של האדם למרות שהם נראים חיצוניים גרידא אבל באמת אחד הוא עם פנימי פנימיותו שלו, מפני שכל מעשה של האדם צריך להיות חדור ומושרש בלב עד הפנימיות העמוקה

### עיקר עבודת השם - כוונת הלב

כתב האבן עזרא (שמות פל"א פי"ח) וז"ל: ריקי מה יתמהו מה עשה משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה, [היינו שמדוע צריך כ"כ הרבה זמן בשביל ללמוד תרי"ג מצוות], ולא ידעו אם יעמוד שם עם השם כמספר הזה, וכפל כפלי שנים, לא יוכל לדעת חלק מאלף ממעשי השם ודרכיו וסוד כל המצוות שצוהו, כי יחשבו כי המעשה העיקר ואיננו רק הלבב והמעשה והלבב והלשון להרגיל וכן כתוב בפ"ך ובלבבך לעשותו, וקדמונינו אמרו רחמנא ליבא בעי, ושורש כל המצוות עד שיאהב את השם בכל נפשו וידבק בו, וזה לא יהיה שלם אם לא יכיר מעשי השם בעליונים ובשפלים וידע דרכיו, וככה אמר הנביא, כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי, אז יתברר לו כי השם עושה חסד משפט וצדקה בארץ, ולא יוכל לדעת השם אם לא ידע נפשו ונשמתו וגופו כי מי שלא ידע מהות נפשו חכמת מה לו עכ"ל, חזינן בדבריו יסוד גדול דלא כמו שאנו מבינים במושכל ראשון, שהעשייה הטכנית המציאותית היא העיקר בעשיית המצוות, אלא כמה כוונת הלב יש בתוך המעשים האלה שהאדם עושה, והיינו שהעיקר בכל המעשים הוא הלב שבהם ולא המעשה, ואין הכוונה כוונת הלב לחשוב על המילים שמוציא מפיו בשעה שאומר אותם, או לחשוב על המעשים בשעה שעושה אותם, דזה אינו כוונת הלב זה הוא רק דיבור ע"י מחשבה ומעשה ע"י מחשבה אבל אין זה נקרא כוונת הלב,

עיקרי הוא ענין הלב בעשיית המעשים, שיש צד שבזה לבד סגי ולא בעיני אפי' למעשה עצמו, הוי כמה מהותי הוא ענין הלב בעשיית המעשים ובלא לב אין זה מעשה כלל.

## ביאור ענין ק"ש דיעקב אבינו

ועפי"ז נראה לבאר את דברי המדרש (ב"ר פצ"ח אות ג') וז"ל: בשעה שהיה יעקב אבינו נפטר מן העולם קרא לשנים עשר בניו, אמר להם שמעו אל ישראל שבשמים אביכם, שמו יש בלבבכם מחלוקת על הקב"ה, א"ל שמע ישראל אבינו כשם שאין בלבך מחלוקת על הקב"ה כך אין בלבנו מחלוקת אלא ה' אלוקינו ה' אחד, אף הוא פירש בשפתיו ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד עכ"ל, והדברים צ"ב דמה היה המשא ומתן בין יעקב לשבטים וממה פחד וחשש יעקב אבינו על בניו, ונראה דהביאור הוא דהנה יעקב אבינו ראה את מעשי השבטים הקדושים, והבחין בוודאי שאינם עושים אותם בחיצוניות בלבד אלא הם גם עם כוונת והרגשי הלב וע"ז לא היה לו שום ספק, אלא שבזה היה מסופק דשמו אין אחדות בלבם היינו שאין מעשיהם נמשכים מתוך לבם בשלימות מוחלטת מתוך הפנימי פנימיות של לבם, וזה הוא שאמר להם "שמו יש בלבבכם מחלוקת על הקב"ה" היינו שאין אתם עושים את מעשיכם מעומק פנימיות הלב באופן מוחלט, שזה באיזה מקום דרגה של מחלוקת על הקב"ה, כי יש בזה איזה שהוא התחלוקת, כאשר המעשה לא נעשה מתוך הפנימיות המוחלטת של הלב, וע"ז השיבו לו השבטים ואמרו שמע ישראל ה' אחד, כשם שאין בלבך מחלוקת אלא הכל אחד באחדות מוחלטת, כך אין בליבנו אלא אחד אחד בשלימות הלב והמעשה, הכל אחד בתכלית השלימות, וזה גם מה שנקבע לדורות, שאחר שאנו מקבלים על עצמינו עול מלכות שמים בפסוק ראשון של ק"ש, וממליכים ומייחדים את שמו של הקב"ה עלינו ועל כל הבריאה כולה, אנו מוסיפים אחר"כ מצוה נוספת של ואהבת את ה' אלוקיך "בכל לבבך" דייקא, היינו בכל הלב בשלמות, "ובכל נפשך" בכל הנפש בשלימות, היינו אחדות מוחלטת מכל

וכל מהמעשים החיצוניים עד פנימי פנימיות של הלב באופן מוחלט, ודו"ק כי הוא נפלא.

## התקשרות השכל והלב - ע"י התבוננות

ונראה להתבונן איך וכיצד העניין הזה אמור להשפיע על כל מסגרת חיי היום יום שלנו בעשייה הרוחנית, דהנה ידועים דברי הרמב"ם ביסודי התורה (פ"ב ה"ב) היאך הדרך להגיע לאהבה ויראה וז"ל: והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול כמו שאמר דוד צמאה נפשי לאלהים לאל חי, וכשמחשב בדברים האלו עצמן מיד הוא נרתע לאחוריו ויפחד וידע שהוא בריה קטנה שפלה אפלה עומדת בדעת קלה מעוטה לפני תמים דעות, כמו שאמר דוד כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך מה אנוש כי תזכרנו, ולפי הדברים האלו אני מבאר כללים גדולים ממעשה רבון העולמים כדי שיהיו פתח למבין לאהוב את השם, כמו שאמרו חכמים בענין אהבה שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם עכ"ל, והיינו שהדרך להגיע לאהבה ויראה היא ע"י "התבוננות", והתבוננות באה מכוח הדעת דבלא דעת אין מציאות של התבוננות, ודעת כידוע היא מידת החיבור, והאדם ידע וכו', היינו שהתבוננות יוצרת חיבור בין המתבונן לבין העניין שהתבונן בו, בין אם זה חיבור שכלי להבין את עומק העניין מבחינת שכלית, ובין אם זה חיבור רגשי, היינו חיבור של הלב והתחושות לדבר שהתבונן בו, ובלא התבוננות אין הרגשה ואין חיבור גם אם המעשה נעשה ומבחינה חיצונית לא מבחינים בשום הבדל, אבל בפנימיות אין השוואה זה מעשה שנעשה מכוח חיבור פנימי והאחר הוא מנותק וחיצוני לחלוטין, זאת ועוד שכל חיבור מצביע על יחס של קשר כזה או אחר, בין המתבונן לבין העניין שהתבונן בו, וכמדומה שזה הוא הענין של הלב האמור להיות נמצא בכל המעשים שלנו שכפי שביארנו הוא הנקודה המרכזית בעשייה, מפני שהלב מורה

ע"ז שישנו חיבור רגשי בין המעשה לעושה המעשה, שהיא ביטוי פנימי עמוק לקשר שלנו עם המצווה היינו עם בורא עולם.

## התבוננות - במהות הפנימית

ואם כן ישנה דרך עבודה מאד ברורה, דהנה כשנתבונן נמצא שמהלך החשיבה והשיח הפנימי שלנו עם עצמינו הוא סביב השאלה איך ללמוד, איך להתפלל, איך לכוין, איך לעשות מצוות, דקדוק כזה או אחר, שיטת לימוד כזו או אחרת, כוונה כזו או אחרת, והוא עיסוק נהדר אין בו שום בעיה, אלא מאי שמרוב העיסוק ב"איך", העשייה נשארת יותר חיצונית בלי חיבור רגשי, והרבה מהשיח הפנימי של כל אחד ואחד מאיתנו צריך להיות לא "איך" אלא "מה", היינו במקום איך לומדים תורה, לשאול מה זה תורה, מה זה תפילה, מה זה ציצית, מה זה תפילין, מה זה שבת, כי דרך ההתבוננות הזו האדם מתחבר חיבור רגשי, וחי את היחס האישי בינו ובין בורא עולם בכל תחום ותחום, והוא תרים גדול בפני כל מיני כשלונות בכל תחומי העבודה, כי ככל שהאדם יותר מבין מה הוא עושה, באופן טבעי הוא מתחבר ממקום רגשי לעשייה, הוא חי יותר חזק את המעשים שהוא עושה, ואת המשמעות הפנימית שלהם, שעיקרם הוא הקשר האישי שלו עם בורא עולם, וממילא ברמת הרגשת קשר שכזו בוודאי שהוא פחות יכשל, כי הרי כל כשלון הוא בעצם פגיעה וסתירה לקשר האישי שלי עם בורא עולם, מה גם שמערכת חיים שכזו נותנת לאדם הרבה חיות, הרבה ריגוש פנימי אמיתי יציב שאינו חולף, ובטבע האדם לא רוצה לאבד כאלו הרגשות ולכן הוא פחות יכשל.

## דוגמא להתבוננות והתקשרות פנימית בתורה ובתפילה

וניקח לדוגמא את שני המערכות המרכזיות ביותר בחיי היום יום שלנו, שהם תורה ותפילה, ונתבונן איך וכיצד אפשר לתת במקביל לעיסוק ב"איך" ללמוד, ו"איך" להתפלל, אפשר

להתעסק גם ב"מה" זה תורה, "מה" זה תפילה ועי"כ להתחבר חיבור רגשי הרבה יותר עמוק, דהנה הרמח"ל בדרך ה' (ח"א פ"ד אות ט') מגדיר באופן מופלא מה זה תורה ומה זה לימוד תורה וז"ל: ואמנם אמצעי אחד נתן לנו האל, יתברך שמו, שמדרגתו למעלה מכל שאר האמצעים המקרבים האדם אליו, והוא תלמוד התורה. והוא בשתי בחינות האחת בבחינת ההגיון והלימוד, והשנייה בבחינת ההשכלה. כי הנה רצה בחסדו וחיבר לנו חיבור דברים, כמו שגזרה חכמתו, ומסרם לנו, והיינו כלל ספר התורה, ואחריו ספרי הנביאים, שבסגולת הדברים ההם יהיה, שמי שיהגה בהם בקדושה ובטהרה על הכוונה הנכונה שהיא עשיית הפצו, יתברך שמו תתעצם בו על ידם מעלה עליונה ושלמות גדולה עד מאד. וכן מי שישתדל בהבנתו ובידיעת מה שמסר לנו מפירושיהם, יקנה כפי השתדלותו שלמות על שלמות, וכל שכן אם יגיע אל השכלת סתריהם ורזיהם, שכל ענין מהם שישכיל יוקבע ויתעצם בנשמתו מדרגה מן המדרגות היותר רמות שבמעלה והשלמות האמיתית. ובכל אלה הענינים, לא די מה שקונה האדם בעצמו מעלה ושלמות, אלא שמוציאות הבריאה כולה, בכללה ובפרטה מתעלה ומשתלמת, ובפרט על ידי התורה עכ"ל, והיינו שלימוד תורה היא הדרך החזקה והטובה ביותר לקירבת אלו' לדיקות, להיות מושלמים וטובים יותר, וכשחושבים ומתבוננים בזה הרי זה מרגש ביותר שאנחנו בעצם כל היום מתעסקים בדבר שהכי משלים אותנו והכי מקרב אותנו לבורא עולם אמנם בבחינה סגולית אבל זה קורה, כשחושבים ע"ז הרי זה נתן ריגוש וחיבור פנימי שאין למעלה ממנו, אז נכון שלא שייך כסדר לחיות עם המחשבה הזו כי אנו עסוקים גם באיך ללמוד ולדעת וכו', אבל לעצור את עצמינו מדי פעם ולהשקיע מחשבה בעניין ולנסות לחוות את ההרגשה הזו בצורה חזקה זה וודאי שייך ולא רק שייך אלא נצרך כי אז החיבור לתורה מקבל משמעות הרבה יותר עמוקה, מרגשת יותר מרוממת יותר, וממילא זה גם יגרום ליותר רציפות, יותר שקיעות, פחות נתינת משמעות לכל מיני טרדות חיצוניים כאלה ואחרים, כי הרי זה כזה תענוג רגשי פנימי, ועל

אותו רעיון התבוננות בענין התפילה, להתבונן בדברי המס"י שתפילה היא ממש פגישה אישית עם המלך ללא כל מפריעים ושהמלך מאזין ושומע וכלשונו בפ"ט: האחד שהוא עומד ממש לפני הבורא יתברך שמו ונושא ונותן עמו, אף על פי שאין עינו של אדם רואהו, ותראה כי זה הוא היותר קשה שיצטייר בלב האדם ציור אמיתי, יען אין החוש עוזר לזה כלל, אמנם מי שהוא בעל שכל נכון, במעט התבוננות ושימת לב, יוכל לקבוע בלבו אמיתת הדבר, איך הוא בא ונושא ונותן ממש עמו יתברך, ולפניו הוא מתחנן ומאתו הוא מבקש, והוא יתברך שמו מאזין לו מקשיב לדבריו, כאשר ידבר איש אל רעהו ורעהו מקשיב שומע אליו, וגם בזה כשהאדם עוצר את עצמו ומתבונן במציאות הזו ומנסה לצייר בעצמו את הסיטואציה הזו, הרי זה מרגש ומחבר עד למאוד, "אני ובורא עולם לבד, והוא יושב ומאזין לי לכל מה שיש לי לומר, וזה לא פעם אחת אלא שלוש פעמים ביום, זו הרי התרגשות עצומה", וממילא כל התפילה מקבלת תפיסה רגשית אחרת, עמוקה יותר, פנימית יותר, עם חיות פנימית, ואז הרבה יותר קל לכוין ולדחות מחשבות זרות וכדו', וכשחושבים ומתבוננים בכיוון שכזה כמעט שאין אפשרות לא לצאת בריקוד אשרינו מה טוב חלקינו, ולהגיע לאהבה ויראה כדברי הרמב"ם.

ואת מהלך החשיבה הזה צריך להכניס בכל חלק מחלקי העבודה שלנו בכל מצוה ומצוה בעשה טוב ולהיפך בכל חלק של סור מרע, להתבונן ולהבין "מה" אנחנו עושים, מה הרעיון, מה המטרה, ולשם מה נצטוונו על הדבר הזה, זה מחבר פנימית, זה נתן ריגוש שמחה וסיפוק בכל חלקי העשייה היום יומיים שלנו, וממילא בתוצאה ישירה יהיו הרבה פחות כשלונות, ויהיה הרבה יותר חיבור לבורא עולם וחיים מרוממים יותר. [בפועל אפשר ללמוד את טעמי המצוות בכדי להבין מה ענינם ולשם מה אנחנו עושים אותם, כספר החינוך וכדו'].

## מעשה נפלא

התעוררתי לעניין בעקבות סיפור שהתפרסם לאחרונה שסיפר מלמד בת"ת בניו יורק, שעקב בהתפעלות אחרי

ילד אחד שהיה בכיתתו שההתנהגות שלו היתה מיוחדת ומרוממת כמה רמות מעל כל הילדים, היה ניכר על הילד שהוא "חי" את התורה והמצוות, הוא נהנה ומתרפק על כל דבר שבקדושה, מתפילה, מברכה, וכדו', ושבדק המלמד את העניין לעומק מצא שגם אחיו של הילד שהיו בכיתות אחרות היו באותו רמה מיוחדת, וכמוכן שהעניין הפליא אותו, ומה שהעצים את הפלא הוא שאחר שדיבר עם המנהל התברר לו שהם גירי צדק כמה שנים בודדות בלבד, והוא ממש הסתקן לדעת איך מגיעים לכאלה רמות של חיות וחיבור בזמן יחסית כ"כ קצר, בהזדמנות הראשונה כשפגש את אבי הילד, שאל אותו המלמד מה הסוד, איך אתם מצליחים לחנך ברמת חיבור רגשית שכזו, ענה האב וודאי הוא שבכל סייעתא דשמיא, אבל החלק שלנו הוא בזה שהילדים שלנו שונים הם מילדים אחרים, בזה שרק כרגע הם יהודים, אבל הם נולדו לנו בטרם זכינו להתגייר, וע"פ ההלכה ילדים כאלו שהתגיירו בילדותם יכולים לבטל את הגרות שלהם ביום שימלאו להם י"ג שנים, ואז ההחלטה היא בידיהם האם להישאר יהודים או שמא לא, אנחנו כהורים רועדים מהיום הזה שבו הבי"ד ישאל את הילדים האם הם רוצים להיות יהודים, וכמוכן שאנו משתוקקים שהם יבחרו את הבחירה הנכונה, לכן אנו משתדלים בכל הכוחות ליצר אוריה בבית של חוויה רוחנית רגשית פנימית מכל מצוה, מכל תפילה, מכל שבת, מכל יו"ט, ואז אנחנו יכולים לקוות שבבוא העת כשהם יצטרכו לבחור מנח החוויה והחיבור הרגשי לתורה ומצוות הם באמת יבחרו להישאר יהודים, זהו סיפור מדהים, ובזה אנחנו צריכים לחזק את עצמינו אנחנו ב"ה נולדנו יהודים, אבל כמה חיבור רגשי יש לנו שיתן לנו את הכח לעמוד בפני כל סוגי הניסיונות והפיתויים למיניהם, כי רק זה מה שנותן את הכח וזה הדבר היקר בעבודת השם בקשר והחיבור שלנו לבורא עולם.

אם נשכיל להכניס את מהלך החשיבה הזה לחיי היום יום שלנו, נביא את עצמינו לרמה אחרת של חיבור, סיפוק, ושמחה, וממילא ליותר דביקות, ליותר שלימות, ליותר קרבת אלוקים, ופחות אכזבות וכשלונות, והלואי ונזכה.

ליעוץ וליווי ללא עלות פנו אלינו: 077-226-0000

רחוב תורה מציון 3 ירושלים ☑ ha@0772260000.co.il



יעוץ והדרכה בתקופת השינויים



מענה רוחני ורגשי לבני הישיבות



השמה במסגרות חינוכיות, חונכים בישיבות



מענה אישי ומקצועי להורים



סדנאות הדרכה להורים



הנשרת צוותי חינוך